

## Ἅγία Γραφή, Ἐκκλησία, Παράδοση

Ἡ Ἅγία Γραφή εἶναι ἡ ἱστορική τεκμηρίωση μιᾶς σειρᾶς γεγονότων τὰ ὁποῖα ἀφηγοῦνται τὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας, ὅπως πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι ἀπλῶς διδασκαλία, ἀλλὰ μιὰ σειρά ἱστορικῶν γεγονότων μὲ θεολογικὸ νόημα καὶ σκοπὸ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο... καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Ἡ σωτηρία αὐτὴ καθίσταται ἔκτοτε δυνατὴ γιὰ ὁλόκληρο τὸν κόσμο μέσα στὸ ἱστορικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ποῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἡ δὲ Ἐκκλησία εἶναι μιὰ κοινότητα πίστεως καὶ ζωῆς, τῆς ὁποίας ἡ χριστοκεντρικὴ ἐμπειρία παραδίδεται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ. «Ὁ ἔωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν» (Α΄ Ἰω. 1,3). Ἡ ἴδια ἡ Ἅγία Γραφή γεννήθηκε καὶ συντάχθηκε μέσα σὲ αὐτὴ τὴν ἐμπειρία καὶ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι τὸ ἀντίστροφο. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς Διαθήκη δὲν ἀπευθύνεται σὲ μεμονωμένα άτομα ἀλλὰ δόθηκε σὲ ἕνα λαό, δηλαδὴ σὲ μιὰ κοινότητα ἀνθρώπων. Ἡ Ἅγία Γραφή εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ὅ,τι συνέβη ἐν Χριστῷ σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο. Ὁ κανόνας τῆς Ἁγίας Γραφῆς προσδιορίζεται καὶ ἐγκρίνεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὸ ζωντανὸ πλαίσιο τῆς Δίχως τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἅγία Γραφή θὰ παρέμενε μονοσήμαντα προσανατολισμένη στὸ παρελθόν. Ἀντίθετα, ἡ Ἅγία Γραφή ἀπὸ τὴν Γένεση μέχρι τὴν Ἀποκάλυψη ἀφηγεῖται τὸ σῶμα μιᾶς ἐνιαίας ἱστορίας, ὅπου ὑπάρχει ἀρχή, ἀδιάκοπη πορεία καὶ ἐξέλιξη. Συνάμα, τὰ πάντα τείνουν πρὸς ἕνα τέλος, τὸ ὁποῖο εἶναι πάντοτε ἀνοικτὸ μὲ τὴ δυναμικὴ τῆς βιβλικῆς ἀποκαλυπτικῆς. Ὁ Θεὸς Λόγος «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» (Ἐβρ. 1,1) μίλησε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ μολονότι ἐνανθρώπησε «ἐφ' ἅπαξ», ἔκτοτε διαρκῶς ἀποκαλύπτεται στὴν ἱστορία.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Ἅγία Γραφή γιὰ τὴν Ἐκκλησία εἶναι ἕνα ἀνοικτὸ καὶ ὄχι ἕνα κλειστὸ βιβλίο, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν περιγράφει αἰώνιες ἢ μεταφυσικὲς ἀλήθειες ἀλλὰ καταγράφει τὴν «ἱστορία» τῶν σχέσεων Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, μέχρις ὅτου τὸ γεγονὸς τῆς ἐνανθρώπησης –«ἀχρὶς οὗ μορφωθῆ Χριστὸς»– νὰ εἰσχωρήσει παντοῦ στὴν κτίση καὶ στὴν ἱστορία, μέχρι ὁ Χριστὸς νὰ γίνῃ «τὰ

πάντα ἐν πᾶσι» (Α΄ Κορ. 15,28). Καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία, ποὺ συνεχίζεται ἀκόμη στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἰχνηλατεῖ ἀπλῶς τὸν συναρπαστικὸ διάλογο Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀποκαλύπτει συνάμα καὶ τὴν ἔσχατη ἀλήθεια γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Μὲ τὴν Παράδοση, ὅπως αὐτὴ ἐκφράζεται στὰ Μυστήρια, στὴν ἐν γένει λειτουργικὴ ζωὴ, στὴ δομὴ καὶ ὀργάνωση καί, ἀσφαλῶς, στὴν ὀρθοδοξία τῆς πίστεως, ἡ Ἐκκλησία, μολονότι διαρκῶς προσλαμβάνει τὸν κόσμον καὶ τὸν πολιτισμὸ, ταυτόχρονα ἀνοίγεται πρὸς τὰ ἔσχατα τῆς Βασιλείας, προγεύεται ἐδῶ καὶ τώρα τὸν ἴδιον τὸν Χριστό.

Στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας οὐδέποτε ἐτέθη ζήτημα ὑπεροχῆς ἢ προτεραιότητος μεταξὺ Ἀγίας Γραφῆς, Ἐκκλησίας καὶ Παράδοσης. Πρόκειται μᾶλλον γιὰ ἀλληλοπεριχωρούμενες καὶ συμπληρωματικὲς πραγματικότητες σὲ μία ἀπόλυτη ἀμοιβαιότητα καὶ συμφωνία, ἡ ὁποία διαρκῶς τὶς συνδέει καὶ τὶς ἀλληλοτροφοδοτεῖ. Διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Χριστοῦ διαχέεται διαρκῶς πρὸς τὸν κόσμον, ἐπεκτείνοντας τὸ θεανθρώπινο σῶμα τοῦ Λόγου ὀλοένα καὶ περισσότερο. Ἄλλωστε, ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν Ἐκκλησία εἶχε ὡς σκοπὸ καὶ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς σωτηρίας ὀδήγησαν πρὸς τὴ σταδιακὴ συγκρότησή της. Ἡ Ἐκκλησία συνιστᾷ κατὰ κάποιον τρόπο ἐπέκταση τῆς ἐνσάρκωσης. Ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀποκάλυψης, τῆς ἱστορίας τοῦ ὅλου Χριστοῦ, ποὺ πραγματώνεται μὲ τὴ συνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὡστόσο, δὲν εἶναι ἄλλο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλο οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία φυλάσσει καὶ διερμηνεύει σὲ κάθε ἐποχῇ. Ὁ Θεὸς Λόγος κρύβεται κατὰ κάποιον τρόπο στὰ λόγια τῆς Γραφῆς. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰ τὸ ἅγιον Μάξιμον θεωρεῖ ὅτι ὑφίσταται μιὰ δυναμικὴ ἀλληλουχία μεταξὺ Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, Ἐκκλησίας καὶ Βασιλείας. Μολονότι ἡ Βασιλεία δὲν εἶναι ἀκόμη πλήρως παρούσα, ἤδη, ὅμως, ἔχει ἐγκαινιασθεῖ. Ἔτσι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, κατ' ἐξοχὴν στὴν εὐχαριστιακὴ τῆς ἐμπειρία, εἶναι δυνατό νὰ τὴν γεύεται κανεὶς καὶ νὰ μετέχει σ' αὐτὴν προκαταβολικά. Συνεπῶς, στὴν προσευχόμενη Ἐκκλησία ἐν τῇ Εὐχαριστία ἀναζητοῦμε τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸ Λόγο. Ἡ ὄντως ἀλήθεια τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποκαλύπτεται, ἐρμηνεύεται καὶ βιώνεται στὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἁγία Γραφή δὲν βρίσκεται ἀπλῶς στὴν ἀνάγνωσή της ἀλλὰ κυρίως στὴν ἐρμηνεία καὶ κατανόησή της, στὴν βίωση τοῦ μυστηρίου τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ (Πρβλ. Β΄ Τιμ. 3,5).

Καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ χαρισματικὸ ἐκεῖνο σῶμα ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς ὀτυπικὰ ἐντεταλμένος κληρονόμος ἀλλὰ ὁ μάρτυρας τῆς ἐν Χριστῷ ἀλήθειας,

ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο μέρος τῆς ἀποκάλυψης. Κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ «τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καταφανῶς ἀνήκει στὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας». Τοῦτο συμβαίνει γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἀκριβῶς, διότι δὲν εἶναι ὁ θεσμὸς ποὺ βαραίνει στὴν κατανόηση καὶ ἐξήγηση τῆς ἀλήθειας οὔτε ἀπλῶς ἢ ὅποια ἀτομικὴ καὶ αὐθαίρετη προσπάθεια διανοητικῆς διεισδυσσης στὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι πλέον ἓνα βιβλίο διδασχῶν, ἀλλὰ ἓνα ζωντανὸ πρόσωπο, τὸ πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι, ἐν τέλει, ἐκεῖνο ποὺ καθοδηγεῖ ὄχι ἀσφαλῶς τὰ μεμονωμένα ἄτομα, ἀλλὰ τὴν κοινότητα τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προσεύχεται καὶ συναντᾷ μυστικὰ καὶ συνομιλεῖ μὲ τὸν ἴδιο τὸν Χριστό. «Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Α΄ Κορ. 12,3).

Στὸ διπλὸ αὐτὸ ἀφιέρωμα τῆς Θεολογίας οἱ μελέτες ποὺ δημοσιεύονται ἀναδεικνύουν ὄχι αὐτόνομα θέματα βιβλικῆς ἐρμηνευτικῆς, ἀλλὰ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν, τὴν ὀργανικὴ καὶ ἱστορικὴ συνέχεια καὶ ἐπέκταση τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὴν πίστη, στὴ λατρεία καὶ στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ στὴ δημιουργικὴ σχέση της μὲ τὴν τέχνη καὶ τὸν πολιτισμὸ ἄλλοτε καὶ σήμερα.

*Σταῦρος Γιαγκάζογλου*